

„LA IZVOARELE IMAGINAȚIEI CREATOARE”

**Studii și evocări în onoarea
profesorului Mircea Borcilă**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Editori:
Elena Faur, Diana Feurdean, Iulia Pop**

Argonaut & Eikon

Seria: PHILOGIA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LA izvoarele imaginației creatoare : studii și evocări în onoarea profesorului Mircea Borcilă / editori: Elena Faur, Diana Feurdean, Iulia Pop. – Cluj-Napoca : Argonaut, – București : Eikon , 2022. –

Bibliogr.

ISBN 978-606-085-113-4

ISBN 978-606-49-0753-0

I. Faur, Elena

II. Feurdean, Diana

III. Pop, Iulia

IV. Borcilă, Mircea (despre)

082.2(Borcilă,M.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DOI: 10.26424/978-606-085-113-4

© Autorii își asumă răspunderea pentru ideile exprimate în materialele publicate./ The authors assume all the responsibility for the ideas expressed in the published materials.

Editori: Elena Faur, Diana Feurdean, Iulia Pop

Tehnoredactare și copertă: Ioachim Gherman

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE	17
Mircea Borcilă – Un promotor ilustru al științelor culturii.....	21
Mircea Borcilă – Activitate științifică și editorială	41
REVERBERAȚII	63
Iulian Boldea Sub zodia integralismului.....	65
Sanda Cordoș Schiță de portret în mișcare	72
Alin-Mihai Gherman Trei cuvinte rare	75
Ion Istrate Cum l-am cunoscut pe Mircea Borcilă	78
Johannes Kabatek, Cristina Bleorțu Correspondența dintre Mircea Borcilă și Eugeniu Coșeriu	83
TEORIA ȘI FILOSOFIA LIMBAJULUI.....	121
Mircea Flonta Abordarea naturalistă și abordarea istoric-culturală a cercetării limbajului în viziunea lui Eugeniu Coșeriu	123
Jesús Martínez del Castillo La filosofía hecha lingüística	145

CUPRINS

Dumitru-Cornel Vîlcu Sensul celor patru – o conversație imaginară despre poezie (și înțelegerea omului in-actual)	169
Floarea Vîrban Lingvistica [integrală] – știință eidetică?	206
HERMENEUTICĂ ȘI SEMIOTICĂ	227
Lucia Cifor Statutul și identitatea hermeneuticii literare	229
Aurel Codoban Trei întâlniri teoretice cu poeticianul Mircea Borcilă	239
Göran Sonesson On the Borders of Metaphorology: Creativity Beyond and Ahead of Metaphors	247
Jordan Zlatev, Tapani Möttönen Semiotica cognitivă și lingvistica cognitivă	277
LINGVISTICĂ, PRAGMATICĂ ȘI POETICĂ	315
Maria Aldea Termeni de gramatică. O abordare lexicografică	317
Iulia Bobăilă La metáfora científica y la anulación de la incongruencia. Implicaciones traductológicas	333
Oana Boc Poezia lui Gherasim Luca – armonia unei lumi dizarmonice. O abordare funcțional-tipologică	344
Eugenia Bojoga Dezbaterea limbă română sau „moldovenească” în spațiul online rusesc	364

CUPRINS

Pompiliu Crăciunescu O tainică relianță: poetician – poet	396
Daniela Filip La nature sémantique de l'ironie textuelle. Une approche de la perspective de l'intégralisme linguistique	407
Rodica Frențiu Tipologia textuală și discursul hagiografic	423
George Dan Istrate Metafora în terminologia artelor vizuale în română și italiană.....	441
Mariana Istrate Substitute stereotipice ale coronimelor în limbajul publicitar al turismului	454
Victoria Jumbei Configurații semantice cognitive în <i>Povestea lui Harap-Alb</i> de Ion Creangă	469
Mihai Lisei Cuvântul scris și fotografia în reportajul de ziar. Modalități de analiză	480
Rodica Marian Subiectul absolut al artei și alteritatea creatoare	498
Ion Mării Note lexicografice	513
Nicoleta Neșu Câteva observații legate de rolul profesorului-vorbitor de limbă maternă în traducerea pedagogică utilizată în predarea limbilor străine.....	533
Cristian Pașcalău Modul orfic în poezia lui Teofil Răchițeanu. O abordare în lumina poeziei antropologice.....	543

CUPRINS

Iulia Pop Prolog de Nichifor Crainic. O lectură în cheie „semantic-logică” (Revelații la cursul de poetică)	569
Liana Pop Parcours métaphoriques: de l’écrit à l’oral	574
Maria Ștefănescu, Mircea Minică O privire, din perspectiva lingvisticii coșeriene, asupra vocabularului religios reflectat în dicționarele generale de limbă	580
Emma Tămâianu-Morita Beyond the Poetic: Exploring the General Mechanisms of Textual Sense Construction	592
Flavia Teoc The Theory of Discourse Poiesis in <i>Perpetua’s Passion</i>	619
Maria-Alexandrina Tomoiagă Desemnarea metaforică a <i>vieții</i> în limba română	641
Cristina Varga Metaforele conceptuale ale socializării online în limba română	669
Dina Vîlcu The Religious Element and the Language of the 1989 Revolution in Romania. An Integralist Approach	689
INTERFERENȚE CULTURALE	709
Doru Radosav Cărțile sfinte și retorica sentimentului religios	711
Ion Taloș Despre întâlnirile dintre culturi și efectele lor	720

CUPRINS

Rudolf Windisch Mircea Borcilă macht Eugenio Coseriu in Cluj-Napoca bekannt	725
FOTOGRAFII.....	745
LISTA CONTRIBUTORILOR	759
TABULA GRATULATORIA.....	787

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TABLE OF CONTENTS

FOREWORD	17
Mircea Borcilă – An Illustrious Promoter of Cultural Sciences	21
Mircea Borcilă – Scientific and Editorial Activity	41
REVERBERATIONS	63
Iulian Boldea Under the Sign of Integralism	65
Sanda Cordoş A Portrait Sketch in Motion	72
Alin-Mihai Gherman Three Rare Words	75
Ion Istrate How I Met Mircea Borcilă	78
Johannes Kabatek, Cristina Bleorţu Correspondence Between Mircea Borcilă and Eugenio Coseriu	83
THEORY AND PHILOSOPHY OF LANGUAGE	121
Mircea Flonta The Naturalistic Approach and the Historical-Cultural Approach to Language Research According to Eugenio Coseriu	123
Jesús Martínez del Castillo Philosophy Made Linguistics	145

TABLE OF CONTENTS

Dumitru-Cornel Vâlcu <i>The Sense of Four – An Imaginary Conversation on Poetry (and the Understanding of the In-actual Man)</i>	169
Floarea Vîrban [Integral] Linguistics – an Eidetic Science?	206
HERMENEUTICS AND SEMIOTICS	227
Lucia Cifor The Status and Identity of Literary Hermeneutics	229
Aurel Codoban Three Theoretical Encounters With the Poetician Mircea Borcilă	239
Göran Sonesson On the Borders of Metaphorology: Creativity Beyond and Ahead of Metaphors	247
Jordan Zlatev, Tapani Möttönen Cognitive Linguistics and Cognitive Semiotics	277
LINGUISTICS, PRAGMATICS, AND POETICS	315
Maria Aldea Grammar Terms. A Lexicographical Approach	317
Iulia Bobăilă The Scientific Metaphor and the Cancellation of Incongruency. Translation Implications	333
Oana Boc The Poetry of Gherasim Luca – The Harmony of a Disharmonious World. A Functional-Typological Approach	344

TABLE OF CONTENTS

Eugenia Bojoga The Romanian vs. "Moldovan" Language Debate in the Russian Online Space	364
Pompiliu Crăciunescu A Mysterious Reliance: Poetician–Poet	396
Daniela Filip On the Semantic Nature of Textual Irony. An Approach in the Light of Linguistic Integralism	407
Rodica Frentiu Textual Typology and the Hagiographic Discourse	423
George Dan Istrate Metaphor in the Terminology of the Visual Arts in Romanian and Italian	441
Mariana Istrate Stereotyped Substitutes of Coronyms in the Language of Tourist Advertising	454
Victoria Jumbei Semantic-Cognitive Configurations in <i>Povestea lui Harap-Alb</i> by Ion Creangă	469
Mihai Lisei The Written Word and the Photo in the Newspaper Report. Possibilities of Analysis	480
Rodica Marian The Absolute Subject of Art and the Creative Alterity	498
Ion Mării Lexicographical Notes	513
Nicoleta Neșu Some Observations Regarding the Role of the Native Speaker Teacher in Pedagogical Translation Used in Foreign Language Teaching	533

TABLE OF CONTENTS

Cristian Pașcalău The Orfic Mode in the Poetry of Teofil Răchiteanu. An Approach in the Light of Anthropological Poetics	543
Iulia Pop “Prolog” by Nichifor Crainic. A Key Reading in Logical Semantics (Revelations in the Poetics Course)	569
Liana Pop Metaphorical Pathways: From Writing to Oral	574
Maria Ștefănescu, Mircea Minică Some Remarks on E. Coseriu's Structural Semantics and its Relevance for Lexicographic Definitions	580
Emma Tămâianu-Morita Beyond the Poetic: Exploring the General Mechanisms of Textual Sense Construction	592
Flavia Teoc <small>BCU Cluj / Central University Library Cluj</small> The Theory of Discourse Poiesis in <i>Perpetua's Passion</i>	619
Maria-Alexandrina Tomoiagă The Metaphorical Designation of <i>Life</i> in the Romanian Language	641
Cristina Varga Conceptual Metaphors of Online Socialization in Romanian	669
Dina Vilcu The Religious Element and the Language of the 1989 Revolution in Romania. An Integralist Approach	689

TABLE OF CONTENTS

CULTURAL INTERFERENCES	709
Doru Radosav The Holy Books and the Rhetoric of Religious Feeling	711
Ion Talos On the Encounters Between Cultures and Their Effects	720
Rudolf Windisch Mircea Borcilă Makes Known Eugenio Coseriu in Cluj-Napoca	725
PHOTOS	745
THE LIST OF CONTRIBUTORS	759
TABULA GRATULATORIA	787

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SANDA CORDOȘ¹

SCHIȚĂ DE PORTRET ÎN MIȘCARE

Schița portretului pe care încerc s-o trasez aici este în mișcare pentru că e bazată pe amintirile mele, așadar pe un material prin excelență mișcător, mai ales când la mijloc sunt decenii. Dar este, mai ales, în mișcare, pentru că profesorul Mircea Borcilă este, pentru mine, o persoană dinamică, în continuă mișcare. Lucrările cinetice ale artistului futurist Umberto Boccioni au avut mereu, oricât de nefigurative ar fi fost, în ce mă privește, un protagonist: pe Mircea Borcilă. Sigur, de cele mai multe ori ne-am intersectat (de predilecție pe culoarele Facultății de Litere a Universității Babeș-Bolyai) cu profesorul (de cele mai multe ori înconjurat de un grup de discipoli) mergând agale sau cu un pas normal; cu toate acestea, pentru mine el este în cel mai înalt grad ilustrativ pentru mișcare, umblă (urcă și coboară scările) cu mare repeziciune, cu o grabă fascinantă, care îi face și pe învățăceii domniei sale să i se țină pe urme.

Cândva, în secolul celălalt, m-am numărat printre aceștia. Eram studentă la Facultatea de Filologie (așa se numea atunci), intram în anul IV și trebuia să aleg un curs opțional. Îndrăgita mea profesoară Ioana Em. Petrescu m-a sfătuit să optez pentru un curs de poetică lingvistică, ținut de lect. dr. Mircea Borcilă, oarecum complementar cu cursul ei de poetică literară, pe care se pregătea să-l țină, tot în regim opțional. Nu voi regreta și voi învăța multe, m-a asigurat ea. Și așa a fost. Mircea Borcilă era, la acea dată, aproape necunoscut pentru studenți. Se întorsese nu de mult din S.U.A. (unde predase câțiva ani la un lectorat de română) și nu avea niciun curs general care să îl facă notoriu în lumea studentescă. În plus, în acei întunecați ani 80, noi eram puțini la română, circa 20-30 într-un an.

La cursul opțional ne înscrisesem vreo cinci studenți. Așa încât îl țineam în micul, luminosul și silențiosul său birou de la etajul I (dădea spre curtea interioară a facultății). Profesorul era civilizată, cordial, ne primea și ne zâmbea frumos (și-a păstrat mereu acest zâmbet, despre care aș spune, pe lângă că e larg și că la el participă întreaga față, neapă-

¹ Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca; sandacordos@yahoo.fr.

rat ochii, aş spune, aşadar, că este omenos), ne vorbea despre tipologiile textelor poetice și ne exemplifica, în mod special, cu poemele blagiene (pe lângă faptul că tipologiile în discuție datorau mult ideilor lui Lucian Blaga despre creativitate și metaforă). Din când în când (dar în fiecare curs), ideile pe care ni le expunea și le explica îl însuflețeau atât de tare, încât se ridica de pe scaun și începea să umble în sus și în jos în strâmta încăpere. Îl urmăream seduși; desigur, noi nu ne mișcam decât ochii, dar cred că în ei se citea că eram pe deplin convinși. Nu știu dacă profesorul improvizase o tablă mică pe un petec de perete sau o proiectez eu în amintire. Cert este, însă, că, de la moment dat, începusem să discutăm despre nivelele de profunzime ale textului. Profesorul se însuflețea și le desena (sau doar le explica?). Coboram împreună pe această scară interioară a textului. Dar pe măsură ce coboram, noi, învățăceii, eram tot mai iluminați. În micul birou era tot mai multă lumină și tot mai multă mișcare.

După 1990, viețile noastre s-au schimbat mult. Eu, care absolvisem în 1988 și primisem post prin repartiția guvernamentală, în județul Covasna, am venit în facultate la catedra de literatură română. Profesorul Mircea Borcilă (titular într-o altă catedră) a început să predea cursuri de lingvistică generală, adresându-se unor sute de studenți. Apoi a avut doctoranzi și a creat un Centru de Lingvistică Integrală puternic, cu legături strânse între maestru și discipoli. O adevărată (și rară, de fapt) școală academică, în care discipolii au preluat și au dus mai departe învățăturile maestrului lor. Aceasta pentru că pasiunea și entuziasmul ideilor sunt contagioase și ele s-au transmis (aș zice: cu ușurință) de la profesor la învățăcei. Nu cunosc o altă școală universitară în România care să fie unită și catalizată de efervescența ideilor pe care le îmbrățișează cu toții, într-un mod exclusiv și fără rest, într-o manieră pasională și la o temperatură ideatică înaltă, chiar dacă discipolii le duc (cum e normal să se întâmple) în zone noi, în direcții abia presimțite (dar mereu consfințite, pentru că doar astfel legitimate) de maestru.

Nu m-am mai numărat între acești discipoli febrili. Cred, însă, că învățăturile din studenție, din cadrul cursului de poetică lingvistică, date de Mircea Borcilă, s-au sedimentat, având o contribuție importantă, în înțelegerea mea despre textul poetic. De fiecare dată când am coborât cu „liftul” analitic în profunzimea unei structuri literare, căutând, dacă se poate, un nucleu iradiant, fostul meu profesor era, într-un fel, prezent. Sigur că ne-am întâlnit și altfel, în diferite activități universitare, în diverse comisii doctorale. În cele mai multe, a avut amabilitatea să mă invite, deși eu nu am o înțelegere coșeriană a textului. Desigur, profesorul știa, dar nu și-a propus niciodată să mă convertească. Avea încredere în judecata mea bună, indiferent de platforma ideatică pe care era bazată.

Cândva, i s-a schimbat biroul, a primit unul mai mare. Așa am ajuns vecini în vechea clădire a Literelor, de pe Horea 31. Prin peretele gros care ne separa, i-am auzit în mai multe rânduri vocea, susținând teorii ori cursuri (de fapt, nu auzeam niciodată ce zice, dar distingeam fără îndoială că e glasul profesorului). De la un moment dat, eram convinsă că ideile îl însuflețesc atât de tare încât se ridică de pe scaun și începe să se miște pentru (și printre) ascultători la fel de fascinați pe cât eram și noi în vremurile de odinioară. Acesta este, pentru mine, Mircea Borcilă: un profesor mișcat de entuziasmul ideilor pe care le propagă și care, de-a lungul timpului, au reușit să miște, la rândul lor, multe energii și minți.